

YASAMAN ARYANI,

IRAN

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

16 LAT WIĘZIENIA ZA OBRONĘ PRAW Kobiet

POZNAJ NASZE PRAWA

CZŁOWIEKA

SCENARIUSZ WARSZTATÓW

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem zrzeszającym ponad 7 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście. Działamy na rzecz świata, w którym wszyscy ludzie mogliby swobodnie korzystać ze swoich przyrodzonych praw.

Prowadzimy niezależne śledztwa i ujawniamy przypadki nadużyć niezależnie od tego, gdzie i kiedy do nich dochodzi. Naciskamy na władze oraz na inne grupy posiadające wpływ (np. korporacje), pilnując dotrzymywania składanych przez nie obietnic i respektowania prawa międzynarodowego. Pokazując poruszające historie ludzi, z którymi pracujemy, inspirujemy miliony osób z całego świata do działania na rzecz zmiany i do obrony aktywistów i aktywistek stojących na pierwszej linii. Wspieramy ludzi w domaganiu się swoich praw poprzez edukację praw człowieka i szkolenia.

Nasza praca chroni i wzmacnia ludzi - od zniesienia kary śmierci, do propagowania praw reprodukcyjnych i seksualnych, od zwalczania dyskryminacji do bronięcia praw uchodźców i uchodźczyń oraz migrantów i migrantek. Pomagamy doprowadzić sprawców tortur przed oblicze sprawiedliwości i zmieniać opresyjne prawa. A przede wszystkim uwalniamy ludzi więzionych za wygłaszanie własnych opinii. Jesteśmy głosem uciskanych i pozbawianych swobód i godności.

Członkinie i członkowie Amnesty International podczas protestu przed ambasadą Turcji w Paryżu, lipiec 2017 r.
© www.christophemeireis.com

Pisanie listów podczas Maratonu w Algierii.

MARATON PISANIA LISTÓW

Akcja Maraton Pisania Listów Amnesty International odbywa się corocznie w okolicach 10 grudnia, kiedy obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka, upamiętniający przyjęcie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w 1948 roku. Misją Maratonu jest zmiana życia osób bądź społeczności, których prawa człowieka zostały naruszone lub są takimi naruszeniami zagrożone. W ramach Maratonu Pisania Listów, Amnesty przedstawia przypadki wybranych osób decydentom, którzy mogą zmienić ich sytuację, nagłaśnia te przypadki organizując protesty i akcje społeczne oraz kieruje na nie uwagę społeczności międzynarodowej, korzystając z mediów i internetu.

Najistotniejszą częścią Maratonu jest pisanie listów przez miliony ludzi na całym świecie. W rezultacie takiego międzynarodowego zaangażowania biura urzędników są zasypywane listami. Osoby, które doświadczają tortur, więźniowie i więźniarki

sumienia oraz osoby skazane na egzekucję otrzymują słowa wsparcia i solidarności od tysięcy osób z najdalszych zakątków globu. Wiedzą, że ich cierpienie nie pozostaje obojętne opinii publicznej; wiedzą, że o nich nie zapomniano.

Efekty Maratonu w poprzednich latach były oszałamiające. Osoby, które doświadczyły naruszeń praw człowieka, regularnie zwracają uwagę jak bardzo pomagają im te listy, wyrażają wdzięczność wszystkim piszącym, powołują się przy tym na poczucie siły, jaką przynosi im świadomość wsparcia ze strony tak wielu osób.

Często dochodzi do znaczącej poprawy ich sytuacji: postawione im zarzuty są wycofywane, traktowanie staje się łagodniejsze, wprowadzane są odpowiednie prawa i regulacje.

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

DOBRE WIADOMOŚCI PO MARATONIE 2018

ZATRZYMANIA W BRAZYLII

W marcu 2019 roku dwóch byłych policjantów zostało zatrzymanych w związku z zabójstwem Marielle Franco, charyzmatycznej działaczki lokalnej i obrończyni najbardziej ubogich osób w Brazylii. Był to drobny krok w kierunku sprawiedliwości. Z całego świata nadeszło ponad pół miliona wiadomości domagających się odpowiedzi na pytanie: „Kto zabił Marielle Franco?”

“Łatwiej jest mi codziennie wstawać, wiedząc, że istnieje wielka globalna sieć współodczuwania.”

Monica Benicio, partnerka Marielle

© Elisângela Leite

PRAWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W KIRGISTANIE

Gulzar Duszenowa od lat walczyła o prawa osób z niepełnosprawnością w swoim kraju. W marcu 2019 roku jej upór się opłacił - Kirgistan wreszcie przystąpił do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Zwolennicy Gulzar napisali ponad ćwierć miliona wspierających ją wiadomości.

“Jestem wdzięczna za wsparcie i solidarność ze strony tylu aktywistów i aktywistek Amnesty International, którzy troszczą się o nasze prawa, pomimo że pochodzą z innych krajów.”

© Svetlana Zelenskaya/Amnesty International

LECZENIE RATUJĄCE ŻYCIE W IRANIE

Skazana za rozdawanie ulotek krytykujących karę śmierci Atena Daemi stała się obiektem fizycznych napaści w więzieniu. Potrzebowała natychmiastowej specjalistycznej pomocy medycznej. Dzięki ponad 700 tysiącom listów, rząd Iranu w końcu zapewnił jej dostęp do odpowiedniego leczenia.

“Z całego serca dziękuję wszystkim osobom z całego świata, które obsypały mnie głosami współczucia i dobroci i które nie szczędziły sił, by mnie wspierać.”

© Private

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

O PRAWACH CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są podstawowymi swobodami i gwarancjami przysługującymi każdemu z nas. Opierają się na zasadach godności, równości oraz wzajemnego szacunku - niezależnie od wieku, narodowości, płci, pochodzenia, wyznawanej religii i światopoglądu.

Twoje prawa polegają na byciu traktowanym sprawiedliwie i takim samym traktowaniu innych, oraz na możliwości dokonywania wolnych wyborów dotyczących swojego życia. Podstawowe prawa człowieka są uniwersalne - przysługują nam wszystkim, każdemu na świecie. Są niezbywalne - nie mogą zostać nam odebrane. Są również niepodzielne i współzależne - wszystkie są ze sobą powiązane i posiadają tę samą wagę.

Od czasu okropności II wojny światowej międzynarodowe instrumenty praw człowieka, poczynając od Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, zapewniały solidną podstawę dla krajowych, regionalnych i międzynarodowych regulacji prawnych, których celem ma być poprawa jakości życia ludzi na całym świecie. Na prawa człowieka można patrzeć jak na prawa dla rządów. Zobowiązują one państwa i ich urzędników do respektowania, ochrony i realizacji praw człowieka w swoich krajach i poza nimi.

Prawa człowieka nie są luksusem, który można realizować tylko wtedy, gdy pozwalają na to okoliczności.

Aktywistki Maratonu w Togo.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka została spisana przez nowo utworzoną Organizację Narodów Zjednoczonych tuż po II wojnie światowej. W 1948 roku stała się podstawą, na której zbudowano międzynarodowy system praw człowieka. Państwa zgodziły się przestrzegać ogólnych zasad zapisanych w jej 30. artykułach.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka jest – jak sama nazwa wskazuje, deklaracją – deklaracją intencji wszystkich rządów świata przestrzegania pewnych standardów traktowania osoby ludzkiej. Prawa człowieka stały się częścią prawa międzynarodowego – od czasu przyjęcia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka powstało wiele bazujących na niej praw i umów międzynarodowych. To na podstawie tych praw i umów organizacje takie jak Amnesty International, wzywają rządy do zaprzestania naruszeń, których doświadczają bohaterowie i bohaterki Maratonu Pisania Listów.

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE

Prawo do życia, wolność od tortur i niewolnictwa, wolność od dyskryminacji.

Artykuł 1 Wolność i równość w godności i prawach

Artykuł 2 Niedyskryminacja

Artykuł 3 Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego

Artykuł 4 Zakaz niewolnictwa

Artykuł 5 Zakaz tortur

PRAWA ZWIĄZANE Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI

Domniemanie niewinności, prawo do sprawiedliwego procesu, zakaz arbitralnego pozbawiania wolności.

Artykuł 6 Wszyscy jesteśmy chronieni przez prawo

Artykuł 7 Wszyscy jesteśmy równi wobec prawa

Artykuł 8 Prawo do odwołania, gdy doszło do naruszenia naszych praw

Artykuł 9 Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju

Artykuł 10 Prawo do sprawiedliwego procesu

Artykuł 11 Domniemanie niewinności

Artykuł 14 Prawo do azylu (udanie się do innego kraju i prośenie o ochronę)

PRAWA SPOŁECZNE

Prawa do edukacji, do założenia i posiadania rodziny, do odpoczynku i opieki zdrowotnej.

Artykuł 12 Prawo do prywatności, prawo do życia domowego i rodzinnego

Artykuł 13 Prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i swobodnego przemieszczania się wewnątrz granic państwowych

Artykuł 16 Prawo do małżeństwa i założenia rodziny

Artykuł 24 Prawo do odpoczynku i czasu wolnego

Artykuł 26 Prawo do edukacji, w tym do bezpłatnej nauki na podstawowym poziomie

PRAWA EKONOMICZNE

Prawo do posiadania własności, do pracy, do posiadania domu, do emerytury i do adekwatnego standardu życia.

Artykuł 15 Prawo do narodowości

Artykuł 17 Prawo do posiadania własności

Artykuł 22 Prawo do opieki społecznej

Artykuł 23 Prawo do pracy za uczciwe wynagrodzenie i zrzeszania się w związkach zawodowych

Artykuł 25 Prawo do standardu życia adekwatnego do stanu zdrowia i samopoczucia

PRAWA POLITYCZNE

Prawo do udziału w zarządzaniu krajem, prawo do głosowania, wolność pokojowych zgromadzeń, wolność wypowiedzi, wolność przekonań i wolność sumienia i religii.

Artykuł 18 Wolność myśli, sumienia i wyznania

Artykuł 19 Wolność wypowiedzi i prawo do rozpowszechniania informacji

Artykuł 20 Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach i gromadzenia się w pokojowy sposób

Artykuł 21 Prawo do udziału w zarządzaniu krajem

PRAWA KULTURALNE I SOLIDARNOŚCIOWE

Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności.

Artykuł 27 Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności

Artykuł 28 Prawo do międzynarodowego ładu i porządku, w którym niniejsze prawa mogą być w pełni realizowane

Artykuł 29 Odpowiedzialność za respektowanie praw innych osób

Artykuł 30 Nieodbieranie żadnego z tych praw!

WARSZTAT

UWIĘZIONA ZA SPOSÓB UBIERANIA SIĘ

KLUCZOWE POJĘCIA

- Wolność słowa
- Pokojowe protesty
- Zakaz dyskryminacji
- Kobiety i młodzi obrońcy praw człowieka
- Dyskryminacja ze względu na płeć – zmuszanie do zakrywania głowy

O WARSZTACIE

Uczestnicy i uczestniczki uczą się o prawie do wolności i wolności słowa, a dokładnie o prawie kobiet do wyboru tego, w co się ubierają. Nauczą się jak przymusowe kodeksy ubioru godzą w kobiety oraz często wzmacniają brak równości płci i łamią prawa kobiet.

REZULTATY

- Uczestnicy i uczestniczki dyskutują na temat prawa kobiet do wolności wyrażania się, także poprzez ubiór.
- Uczestnicy i uczestniczki rozumieją, jak dyskryminacja ze względu na płeć i stereotypy ograniczają prawa kobiet.
- Uczestnicy i uczestniczki wiedzą, dlaczego obrońcy praw człowieka ponoszą większe ryzyko prześladowań.
- Uczestnicy i uczestniczki wiedzą o akcji Maraton Pisania Listów AI i są gotowi do działania na rzecz Yasaman Aryani.

PRZYGOTOWANIE I MATERIAŁY

- Kolorowe flamastry i papier
- Uproszczona wersja Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (PDPCz) na stronie 5
- Przycięte i skopiowane karty do gry

CZAS:

60 minut

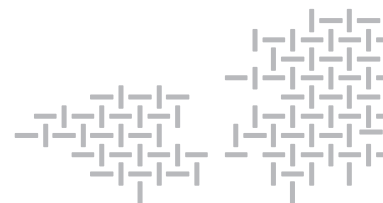
WIEK: 12+

WPROWADZENIE:

WYRAŹ SIEBIE!

1. Rozdaj papier i flamastry. Poproś osoby uczestniczące o narysowanie kilku rzeczy lub symboli wskazujących na to, w co się ubierają lub chcieliby się ubrać tak, aby reprezentowało to ich i ich tożsamość.
2. Zachęć osoby uczestniczące do pokazania swoich rysunków. Zachęć do dyskusji na następujące tematy:
 - Jakie przedmioty narysowałeś/łaś?
 - Dlaczego są dla ciebie ważne? Jakie uczucia w tobie wywołują?
 - Która z tych rzeczy lub symboli jest dla ciebie najważniejsza?
3. W grupie wybierzcie kilka przykładów najważniejszych lub ulubionych przedmiotów. Na tablicy utwórzcie dwie kolumny: jedną stereotypowo powiązaną z dziewczętami, a drugą z chłopcami. Poproś uczestników i uczestniczki, aby przyporządkowali przedmioty do kolumn i napisali dlaczego.

 15 MINUT

CIENIE OPRESJI

🕒 15 MINUT

4. Poproś osoby uczestnice, aby popatrzyły przez chwilę na kolumny. Poproś, by w parach przedyskutowały następujące kwestie:

- Czy kolumny różnią się znacząco? Dlaczego?
- Jaki wpływ mają inni ludzie na to co ubieramy? Dlaczego?
- Jak bardzo społeczeństwo oczekuje od chłopców i dziewczynek ubierania się w specyficzny sposób?
- Czy istnieją miejsca, gdzie nie oczekuje się od ludzi, żeby ubierali się w sposób zgodny z ich płcią? Jak by było, gdybyś naprawdę mogła/mógł ubierać się w co chcesz, gdybyś nie musiał/a respektować z góry przyjętych kanonów? Czy są okazje i miejsca, gdzie do tego dochodzi?
- Patrząc na twoje ulubione rzeczy, jak byś się czuł/a, jeśli byłyby zakazane i jeśli założeniem ich ryzykowałabyś/ ryzykowałabyś wtrącenie do więzienia? Co byś zrobił/a?

5. Zaprosz uczestników i uczestniczki, aby w grupie podzielili się swoimi spostrzeżeniami. Kontynuuj dyskusję na następujące pytanie:

- Czy są różnice w oczekiwaniach w kwestii ubioru w zależności od tradycji, historii, religii, kultury w twoim społeczeństwie? Dlaczego?

PRZEDSTAWIAMY YASAMAN

🕒 20 MINUT

6. Przedstaw historię Yasaman osobom uczestniczącym. Yasaman Aryani jest młodą kobietą z Iranu, która walczy o wolność wyboru tego, w co każda osoba się ubiera. Yasaman jest jedną z bohaterek w tegorocznym Maratonie Pisania Listów. Przeczytaj jej historię na głos lub rozdaj jej opis. Zanonuj pierwsze reakcje uczestników i uczestniczek. Zachęć ich do przyjrzenia się historii Yasaman również w świetle wniosków, które pojawiły się w poprzedniej dyskusji.

7. Podziel grupę na mniejsze zespoły. Rozdaj karty do gry każdemu z nich. Wyjaśnij osobom uczestniczącym, że mają powiązać historię Yasaman z odpowiednimi prawami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, które zostały złamane, a następnie wspólnie je przedyskutować.

Artykuł 1. Wolność i równość w godności i prawach	Yasaman jest zmuszona do zastaniania głowy na przekór jej woli i będzie traktowana jak przestępczyni w myśl prawa w jej kraju, jeśli wyjdzie bez chusty zakrywającej włosy.	Artykuł 2 Niedyskryminacja	Yasaman jest zmuszona do noszenia hidżabu, ponieważ jest kobietą. Prawo zmuszające do zakrywania się nie dotyczy mężczyzn.	Artykuł 3 Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego	Yasaman była więziona w odosobnieniu, bez kontaktu z rodziną i prawnikiem.
Artykuł 5 Zakaz tortur	Yasaman i inne kobiety w Iranie są regularnie poddawane atakom słownym i fizycznym ze strony policji moralnej i grup paramilitarnych egzekwujących obowiązkowe zastanianie głowy. Niezliczone zeznania kobiet potwierdzają, że te bezlitosne praktyki naruszają ich godność.	Artykuł 9 Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju	Yasaman została skazana na 16 lat więzienia na podstawie niejasnych i nieprecyzyjnych przepisów bezpieczeństwa. Jej wyrok wynika bezpośrednio z jej pokojowej kampanii przeciwko prawnemu obowiązkowi zakrywania głowy.	Artykuł 10 Prawo do sprawiedliwego procesu	Yasaman była zastraszana i zmuszana do „zeznań”, wycofujących jej sprzeciw wobec nakazu noszenia hidżabu i wyznających jej „skrucę” za pozwolenie sobie na bycie pod wpływem „anty-rewolucyjnych agentów” spoza jej kraju.

**Artykuł 18
Wolność
myśli,
sumienia
i wyznania**

Yasaman kwestionuje przyjęcie i wprowadzenie praw wyphywających z restrykcyjnej interpretacji religii, które dyktują jej i innym kobietom, jak mają lub jak nie mogą się ubierać.

**Artykuł 19
Wolność
wypowiedzi
i prawo do
rozpowszechniania
informacji**

Yasaman została aresztowana, ponieważ mówi publicznie o sprawie, w którą wierzy i podważa status quo dla kobiet z jej kraju.

**Artykuł 20
Prawo
zrzeszania się
w stowarzyszeniach
i gromadzenia
się w pokojowy
sposób**

Yasaman spotkała się z innymi publicznie, żeby pokojowo demonstrować i za to została aresztowana.

DZIAŁAJ

 5 MINUT

Potwierdź, że sprawa Yasaman dotyczy prawa irańskich kobiet do swobodnego decydowania, w co się ubierają. Bardzo ważne jest to, że niektóre Iranki, które dobrowolnie noszą hidżab, uczestniczyły w kampanii przeciwko obowiązkowemu zakrywaniu głowy w Iranie. Ten pokojowy ruch kobiet nie jest kampanią przeciwko prawu kobiet do noszenia hidżabu, ale kampanią przeciwko prawu zmuszającemu kobiety do noszenia chust wbrew ich woli i naruszającemu prawa człowieka. Użyj kontekstu do wytłumaczenia szczegółów nakazu zastaniania głowy.

- 6. Poinformuj uczestników i uczestniczki o Maratonie Pisania Listów, używając informacji ze strony 2. Powiedz im, że Amnesty International apeluje do ludzi na całym świecie, żeby pisali listy popierające Yasaman.**
- 7. Pozwól uczestnikom i uczestniczkom zaplanować sposób, w jaki podejmą działania na rzecz uwolnienia Yasaman. Wskazówki dotyczące pisania listów są załączone poniżej do rozdania lub wykorzystania w następnej akcji.**

*Opcjonalnie:
Możesz skorzystać z krótkiego kursu dostępnego na academy.amnesty.org, aby przedstawić Maraton Pisania Listów.*

PISZ W OBRONIE PRAW – INSTRUKCJE NAPISZ LIST – URATUJ ŻYCIE

- 1. Zachęć uczestników i uczestniczki do napisania listu do irańskich władz wzywającego do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia Yasaman.**

Listy należy wysyłać pod ten adres:

Head of the Judiciary Ebrahim Raisi
c/o Permanent Mission of Iran to the UN
Chemin du Petit-Saconnex 28
1209 Geneva, Switzerland

Uczestnicy i uczestniczki mogą skorzystać z gotowych wzorów ze strony maraton.amnesty.org.pl, bądź skorzystać z poniższych wskazówek pomocnych w napisaniu bardziej osobistego listu:

- 2. Napisz Szefowi Sądownictwa coś co sprawi, że list będzie miał charakter osobisty.**

- ▶ Napisz coś o sobie.
- ▶ Powiedz, co wstrząsnęło tobą w tej sprawie.

Zażądaj, żeby zapewnić:

- ▶ Bezwarunkowe i natychmiastowe uwolnienie Yasaman Aryani i jej mamy Monireh Arabshahi z więzienia, ponieważ są one więźniami sumienia, uwięzionymi wyłącznie za ich pracę na rzecz praw człowieka oraz unieważnienie wyroków.
- ▶ Bezwarunkowe i natychmiastowe uwolnienie wszystkich innych obrońców praw kobiet uwięzionych za pokojowe protesty przeciwko nakazowi zakrywania głowy.
- ▶ Zaprzestanie kryminalizacji pracy obrońców praw kobiet i umożliwienie im kontynuacji ich ważnej misji włączając kampanie przeciwko przymusowemu noszeniu hidżabu.
- ▶ Zniesienie praw nakładających obowiązek zakrywania głowy.

KONTEKST

NAKAZ ZASŁANIANIA GŁOWY A MIĘDZYNARODOWE PRAWA CZŁOWIEKA

Każdy ma prawo wyrażania się i praktykowania religii lub wyznania. Ogólną zasadą jest, że te prawa pociągają za sobą wolność wszystkich ludzi do wyboru, w co się ubierać.

Często dress code jest podszyty stereotypami dotyczącymi płci i roli, odzwierciedlają dyskryminację i chęć kontrolowania seksualności kobiet, uprzedmiotowiając je i odmawiając im niezależności.

Państwa mają obowiązek szanować, chronić i zapewnić każdej osobie prawo do niezależności i do wyrażania ich wyznania, przekonań i tożsamości. Państwa powinny pozwolić każdemu na dokonywanie tego wyboru bez dyskryminacji lub przymusu. To oznacza, że państwa nie mogą wprowadzać nakazu specyficznego ubioru dla kobiet i muszą je chronić przed zmuszaniem ich do tego przez rodzinę, społeczność, grupy lub przywódców religijnych czy jakkolwiek inną stronę. Ta zasada znajduje zastosowanie niezależnie od tego, czy kobietom narzuca się, czy zabrania zasłaniania włosów.

Prawo Irańskie dotyczące obowiązkowego zasłaniania głowy jest oczywistym naruszeniem praw kobiet i dziewcząt. Przez zmuszanie ich do zasłaniania włosów także przy użyciu siły i upokorzeń, aresztowań i więzienia, władze naruszają także godność kobiet i dopuszczają się okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania lub karania, co jest sprzeczne z prawem międzynarodowym. W przypadku, gdy te praktyki wywołują ból lub cierpienie mogą nawet kwalifikować się jako tortury.

*Kobieta protestująca przeciwko noszeniu hidżabu stoi na dachu w mieście Karaj, Prowincja Alborz i nakłada swoją chustę na kij, w pokojowym proteście przeciwko nakazowi zasłaniania głowy.
© White Wednesdays Campaign*

KONTEKST

IRAŃSKIE PRAWO O OBOWIĄZKOWYM ZASŁANIANIU WŁOSÓW

Zgodnie z obowiązującymi w Iranie przepisami, kobiety i dziewczęta są zmuszone zakrywać włosy chustką bez względu na to, czy chcą tego czy nie. Kobiety, które nie stosują się do przepisów, są traktowane przez państwo jako przestępczynie, mogą być aresztowane, ścigane i skazane na karę pozbawienia wolności, chłostę lub grzywnę – wszystko to za „przestępstwo” polegające na korzystaniu z prawa wyboru odzieży.

Irańska policja „moralna” nadzoruje całą populację kobiet – 40 milionów kobiet i dziewcząt. Agenci państwowi jeżdżą po okolicy, mogą zatrzymywać kobiety i sprawdzać ich stroje, skrupulatnie oceniając, ile pokazują włosów, długość ich spodni i nakryć wierzchnich oraz ilość makijażu, jaki mają na twarzy.

Istnieją niezliczone historie o policji „moralnej” bijącej kobiety w twarz, pałkami i wrzucającej je do policyjnych furgonetek z powodu tego jak były ubrane. Lecz nadzór nad ciałami kobiet nie leży tylko w rękach państwa. Dyskryminujące i poniżające przepisy Iranu dotyczące przymusowego zasłaniania się skłaniają także chuliganów i różnego rodzaju nadgorliwców uważających, że mają prawo i obowiązek i prawo egzekwowania wartości Republiki Islamskiej, do nękania i napadania na kobiety w miejscach publicznych. W rezultacie kobiety i dziewczęta codziennie doświadczają spotkań z takimi przypadkowymi nieznajomymi, którzy biją je i spryskują gazem pieprzowym, nazywają je „dziwkami” i zmuszają do założenia chusty na głowę tak, by całkowicie zakrywała włosy.

W ostatnich kilku latach pojawił się w Iranie ruch przeciwko przepisom zmuszającym do zasłaniania się, w ramach którego kobiety i dziewczęta podejmują odważne akty sprzeciwu. Stoją w miejscach publicznych i w ciszy machają chustkami przywiązanyymi do patyków lub udostępniają filmy przedstawiające je same chodzące po ulicy z odsłoniętymi włosami.

Mężczyźni również dołączyli do tego ruchu, podobnie jak kobiety, które świadomie wybierają hidżab - ponieważ w ruchu chodzi właśnie o wybór: o prawo kobiety do wyboru w co się ubiera, bez obawy o nękanie, przemoc, groźby i uwięzienie.

Siła i moc tego ruchu przeraziła władze irańskie, które w odpowiedzi nasiliły represje. Od stycznia 2018 roku zostało zaaresztowanych co najmniej 48 obrońców praw kobiet, w tym czterech mężczyzn. Niektórzy byli torturowani i skazani na karę więzienia lub chłostę po rażąco niesprawiedliwych procesach. W oficjalnym oświadczeniu z 23 lutego 2018 r. policja ostrzegła, że kobiety pokojowo protestujące przeciwko dyskryminacyjnej praktyce przymusowego zasłaniania się będą teraz oskarżane o „podżeganie i ułatwianie korupcji

i prostytucji”, co jest karane do 10 lat pozbawienia wolności. Jest to jeden z zarzutów wniesionych przeciwko Yasman Aryani i Monireh Arabshahi.

Robienie przestępców z kobiet i dziewcząt, które odmawiają noszenia hidżabu jest skrajną formą dyskryminacji. Przepisy wymuszające zasłanianie się naruszają cały szereg praw, w tym prawo do równości, prywatności i wolności wyrażania siebie i swoich przekonań. Prawo Iranu degradowuje kobiety i dziewczęta, odbierając je z godności i poczucia własnej wartości.

Yasaman Aryani i Saba Kordafshari
(po prawej) na ujęciu z ich filmu
z Białej Środy.
© White Wednesdays Campaign

YASAMAN ARYANI

IRAN

Kwiaty rozdawane ludziom i odchylenie chusty: dwa proste gesty, które Yasaman Aryani odważyła się wykonać w pociągu w Iranie. Był Międzynarodowy Dzień Kobiet 2019 roku, gdy Yasaman – aktorka, która uwielbia wspinać się po górach – w odważnym akcie buntu przeciwstawiła się irańskiemu prawu nakazującemu kobietom zakrywanie głowy.

Razem z matką przeszła przez wagon kolejowy tylko dla kobiet i z odważnie odsłoniętymi włosami rozdawała kwiaty. Mówiła o swych nadziejach na przyszłość, kiedy wszystkie kobiety będą mogły swobodnie decydować w co się ubierać i pewnego dnia móc iść razem „ja bez hidżabu i ty z hidżabem”. Filmik rejestrujący to wydarzenie szybko zyskał popularność w sieci w marcu 2019 roku.

10 kwietnia władze Iranu aresztowały Yasaman. Przetrzymano ją samotnie w celi i przesłuchiowano przez kilka dni. Kazano jej „przyznać się”, że za jej działaniami stoją zagraniczne siły i „pokutować” za nie. W razie odmowy, zagrożono, że aresztują jej przyjaciół i rodzinę. 31 lipca Yasaman przeżyła szok dowiadując się, że za swoją akcję została skazana na 16 lat więzienia. Musi odbyć co najmniej 10 lat kary.

Okrutna kara dla Yasaman jest częścią szerszych represji stosowanych w Iranie wobec kobiet, które prowadzą kampanie przeciwko prawu nakazującemu zakrywanie głowy. Od 2018 roku aresztowano już dziesiątki kobiet, w tym matkę Yasaman - Monireh Arabshah. Nie można pozwolić władzom irańskim obrabować Yasaman z najlepszych lat jej życia - tylko dlatego, że uważa, iż kobiety powinny mieć prawo decydowania o tym w co się ubierać.

Wezwij Iran do natychmiastowego uwolnienia Yasaman!

© Private

AMNESTY INTERNATIONAL TO GLOBALNY RUCH PONAD 7 MILIONÓW OSÓB DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ ŚWIATA, W KTÓRYM WSZYSCY MOGĄ KORZYSTAĆ Z PRAW CZŁOWIEKA.

CHCEMY ZAPEWNIĆ KAŻDEJ OSOBIE MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI PRAW ZAPISANYCH W POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA ORAZ INNYCH DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH POŚWIĘCONYCH PRAWOM CZŁOWIEKA.

JESTEŚMY NIEZALEŻNI OD WŁADZ PAŃSTWOWYCH, IDEOLOGII POLITYCZNYCH, INTERESÓW GOSPODARCZYCH LUB RELIGII, A FUNDUSZE NA DZIAŁALNOŚĆ POZYSKUJEMY W WIĘKSZOŚCI ZE SKŁADEK CZŁONKOWSKICH I DOTACJI OSÓB INDYWIDUALNYCH.

**Stowarzyszenie Amnesty
International**

www.amnesty.org.pl

Tel.(22) 827 60 00
Pl. Lelewela 8
01-624 Warszawa

Index: POL 32/0918/2019
English, September 2019

All images © Amnesty International
unless otherwise stated.

Images: cover: © Private (Main
image), © Getty/Smartshots
International

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

